
G E M M A   R I G A U

LES PROPIETATS D'AGRADAR: ESTRUCTURA TEMÀTICA I COMPORTAMENT SINTÀCTIC

---

0. En el marc de la teoria lingüística generativa, els anomenats verbs psicològics han estat tractats per diversos autors. Ruwet (1972) va estudiar detalladament aquests verbs en francès i, més recentment i en el marc de la teoria dels principis i paràmetres, Belletti-Rizzi (1987) han presentat un important estudi sobre aquesta mena de verbs en italià. Tot i això, determinats verbs d'aquesta classe no queden ben explicats en català quan els apliquem la proposta defensada per a l'italià. L'objectiu d'aquest estudi és reflexionar sobre el comportament de la classe verbal d'*agradar* en català i esbossar-ne una explicació.

1. La classe verbal d'*agradar* té ben pocs components. *Plaure*, *abellir* i *desagradar* en són altres exemples. Tot i això, aquests verbs, com veurem més endavant, comparteixen moltes característiques amb altres predicats que els són pròxims, com *doldre*, *pesar* (=doldre), *saber greu*, etc.

Belletti-Rizzi (1987) assenyalen com a propietats caracteritzadores del verb *piacere*, l'equivalent italià d'*agradar*, les següents:

I. El verb *piacere* selecciona un TEMA i un EXPERIMENTADOR (EXP), el qual va en datiu: *La musica piace a Gianni*, "La música agrada a en Joan".

II. L'auxiliar aspectual seleccionat per aquest verb és *essere* i no pas *avere*: *La musica è sempre piaciuta a Gianni*. "La música ha agradat sempre a en Joan".

III. Al costat de l'ordre TEMA-Verb-EXP: *La musica piace a Gianni*, és possible l'ordre EXP-Verb-TEMA: *A Gianni piace la musica*.

Aquests i d'altres fets porten Belletti i Rizzi a la conclusió que *piacere* és un verb que segueix la generalització de Burzio (1981), segons la qual si un verb no assigna cas acusatiu al seu argument intern tampoc no assigna paper temàtic al subjecte. Així doncs, en aquests casos—construccions passives, estructures amb verbs inacusatius o ergatius—la posició de subjecte és una posició no temàtica.¹ Per tant, el verb *piacere* no assigna cas acusatiu al seu argument intern TEMA i aquest acaba rebent cas nominatiu de FLEXIÓ. D'acord amb aquesta proposta el TEMA d'aquest verb s'haurà de comportar com el subjecte derivat de les frases amb inacusatius o ergatius. Precisament el fet que *piacere* seleccioni l'auxiliar *essere* en italià sembla una mostra clara que aquest verb és pròxim als verbs estudiats per Perlmutter (1978) i Burzio (1981). Però actualment la majoria de parlars catalans no disposen de l'auxiliar aspectual *ésser*,² i en aquells parlars en què encara és vigent no s'empra aquest auxiliar amb els verbs de la classe d'*agradar*. No obstant això, comptem amb una colla de proves sintàctiques que permeten reconèixer quan el subjecte verbal és derivat, en el sentit que no és subjecte a l'estructura profunda, com en el cas de les frases amb verbs inacusatius. Comparem, doncs, el comportament del verb *agradar* amb el dels verbs inacusatius *florir* i *arribar*.³

a. Els verbs inacusatius admeten que el subjecte aparegui posposat sense determinant, mentre que amb els verbs no inacusatius no és possible l'aparició del subjecte posposat sense determinant, tal com es fa patent a (1). Aquest comportament dels subjectes dels verbs inacusatius és propi dels objectes directes com el que apareix a (2), fet que ens permet d'identificar aquests subjectes amb un argument intern.

Register for free at <https://www.scribd.com> to download the version without the watermark

- (1) a. *Ja n'han arribat orenetes.
b. Ja han arribat orenetes.
c. * Mengen les pomes nens.
- (2) Mengem pomes.

Si examinem el comportament del subjecte del verb *agradar* veurem que, contràriament als subjectes de (1a) i (1b), aquest no pot aparèixer sense determinant.

- (3) * M'agraden orenetes.

b. Els subjectes dels verbs inacusatius poden ser pronominalitzats per *en* en les mateixes condicions que un argument intern. Així són perfectament ben formades frases com les de (4), però no pas les de (5), ja que no contenen verbs inacusatius.

- (4) a. Ja n'han florit.
b. Ja n'arribaran.

(1) Cf. Burzio (1981, 1986), Bartra (1985), Gràcia (1989a, 1989b).

(2) És interessant de fer notar que Bernat METGE empra l'auxiliar *haver* amb *ploure*: *E axí ha plagut a sent Gregori*, veg. A. Par (1923: § 398).

(3) Les proves sintàctiques de què ens servim han estat proposades per Burzio (1981), Belletti-Rizzi (1987), Graffi (1984) i Bosque (1989). Vegeu també Bartra (1985) i Gràcia (1989a, 1989b).

- (5) a. * Ja en xisclen.
b. * En rodinaven.

El verb *agradar* no admet que el seu subjecte sigui pronominalitzat per *en*:

- (6) * Te n'agraden?*

c. Els verbs inacusatius poden aparèixer amb el seu subjecte en construccions de participi absolut, com els verbs transitius poden fer-ho amb el seu argument intern, en canvi, no són possibles aquestes construccions amb el verb *agradar*, com mostren els exemples següents:

- (7) a. Un cop florits els jacints, es pot dir que ja és primavera.
b. Arribats els vaixells procedents de noves terres, els Reis Catòlics van rebre Colom.
c. * Agradats els colors, en Pere es va posar a pintar.

c. Segons Belletti-Rizzi (1987), els verbs inacusatius, precisament perquè el seu subjecte és derivat, no poden predicar d'un subjecte d'interpretació arbitrària. En canvi, els verbs intransitius que seleccionen subjectes [+humà] permeten aquest tipus de subjecte. Així (8) pot ser interpretada en el sentit que truca algú.

(4) De fet, la inacceptabilitat de la frase (iia) és quan el subjecte "protegit" per un determinant quantificador.

- (i) a. ?? Ten'agradaven deu de vermelles
b. ?? Me'n van agradar forces.

Aquest és un fet general no gens estudiat, ja que passa també amb altres verbs, p.e., els intransitius. La frase (iia) és un xic millor que (iib) gràcies a la presència del determinant. *En* és extret a (ib) i (iia) d'un sintagma amb determinant quantificador, el qual possiblement assigna cas genitiu a *en*.

- (ii) a. ?? En rondinen gaires?
b. * En rondinen.

(8) Truquen.

És cert que tampoc en català les frases amb verbs inacusatius, com les de (9), no poden tenir una interpretació arbitrària existencial paral·lela a la de (8).

- (9) a. Arriben.
b. Ja vénen.

Ara bé, si apareix a la frase un element que pugui fer la funció d'activador de genericitat com els proposats per Hernanz (1990), aleshores una interpretació pròxima a la interpretació universal o genèrica és possible fins i tot amb predicats inacusatius. Així (10a) pot ser interpretada en el sentit que la gent/hom arriba tard a la feina, com també pot ser quasi-arbitrari el subjecte el·líptic de (10b), gràcies a la presència dels sintagmes *a Itàlia* / *a l'Edat Mitjana*.

- (10) a. A Itàlia arriben tard a la feina.
b. A l'Edat Mitjana morien com pollets.

Cal observar, però, que el verb *agradar* no admet aquesta interpretació quasi-arbitrària ni en les condicions en què l'admet un verb inacusatiu. El subjecte el·líptic de les frases (11) només pot ser interpretat com a definit i referencial.⁵

- (11) a. *A aquest hotel *pro*_{arb} agraden a tothom.
b. *A Itàlia *pro*_{arb} agraden a tothom.

Vegem a (12) com altres verbs de la classe d'*agradar* presenten el mateix comportament (veg. § 3).

- (12) a. *A Itàlia dolen a tothom.
b. *En aquest hospital reuen molt a tothom.

e. Els verbs inacusatius accepten el verb auxiliar aspectual *acabar de* en participi passat, construcció que no és possible amb *agradar*.

- (13) a. Les persones acabades d'arribar.
b. *Les persones acabades d'agradar a en Pere.

f. Els verbs inacusatius es relacionen amb nominals formats sobre participi passat femení.

- (14) a. La florida dels castanyers.
b. L'arribada de les orenetes.
c. *L'agradada de les orenetes.

A través de les proves presentades no s'observa cap coincidència entre els verbs inacusatius i el verb psicològic *agradar*. No sembla, doncs, que puguem concloure que, en català, el subjecte de les frases amb *agradar* sigui un subjecte derivat, tal com proposen Belletti-Rizzi per a l'equivalent italià.

2. En vistes dels fets exposats a § 1, postularem per als verbs de la classe d'*agradar* una xarxa temàtica de dos arguments: FONT i META.⁶ Considerem les frases de (15), on el sintagma nominal que va en nominatiu és la FONT i el que va en datiu és la META.

- (15) a. La pastoreta ha agradat al rei.
b. Al rei li ha agradat la pastoreta.

A (15b), el SN datiu és un pronom clític que actua com a pronom de petja del

(5) Passa el mateix amb altres verbs com ara els simètrics i altres verbs de predicació holística: *A Madrid s'assemblen / *A França coincideixen. Vegeu-ne la raó a Rigau (1989). Agraïxo a M. L. Hernanz els seus comentaris i suggeriments a propòsit dels plurals arbitraris.

(6) Pesetsky (1987) postula per als arguments dels verbs psicològics els papers temàtics de Causa i Experimentador.

sintagma dislocat *al rei*, sintagma que també podria trobar-se dislocat a la dreta: *Li ha agradat la pastoreta, al rei*.⁷ La mateixa estructura temàtica de (15) ens apareix a les frases subordinades de (16), els predicats de les quals són el SN *el grat* i l'adjectiu *grata* (adjectiu), dels quals procedeix històricament el verb *agradar*.⁸

(16) a. Considera [la seva música grata a l'orella]
FONT META

b. Considero que la seva música és grata a l'orella.

c. No considero [en Pere del grat de la família de la Maria]
FONT META

d. No considero que en Pere sigui del grat de la família de la Maria.

(7) En català, la dislocació d'un constituent oracional a l'esquerra de la frase no comporta necessàriament una entonació marcada, un tall entonacional, mentre que la dislocació a dreta sí. Així mateix succeeix amb el sintagma dislocat de les frases amb *agradar*.

(8) En català antic, s'emprava *haver sentir / tenir grat de...*, així com *ésser grat a la vista, a l'orella, a algú*, etc.

(9) La FONT del verb *agradar* pot ser realitzada sintàcticament per un constituent reduïda:

- (i) a. M'agraden més joves
- b. El cafè, m'agrada amb sucre.

A (i) l'oració reduïda està constituïda per un *pro* i el predicat expressat per un SA a (ia) i un SP a (ib).

- (ii) a. M'agraden [*pro* més joves]
- b. [El cafè [_{FLEX} m'agrada [*pro* amb sucre]]]

(10) El fet que aquest verb assigni datiu s'ha de relacionar amb el fet que s'hagi format a partir de l'adjectiu *grat* que exemplifiquem a (16). Existeixen en català altres adjectius que assignen cas inherent datiu, p.e., *fidel*, però no en tenim que assignin acusatiu.

En alguns parlars del català, com ara el parlar del bisbat de Girona, al costat de les frases de (15) trobem la construcció de (17).

(17) El rei s'ha agradat de la pastoreta.

La frase (17), sinònima a les de (15), presenta un verb pronominal i un SP corresponent a l'element que és subjecte a (15). Aquest SP és encapçalat per la preposició *de* i, per tant, pronominalitzable per *en* (*El rei se n'ha agradat*), com tots els casos en què el sintagma dislocat pot de fet ser el datiu pronominal de la FONT *Vinc / En vinc* / *En vinc*; *Surt fum d'aquell indret* / *En surt fum*). D'altra banda, el SN META, que a (15) apareix en datiu, ara és el receptor del cas nominatiu, és a dir, ocupa la posició de subjecte.

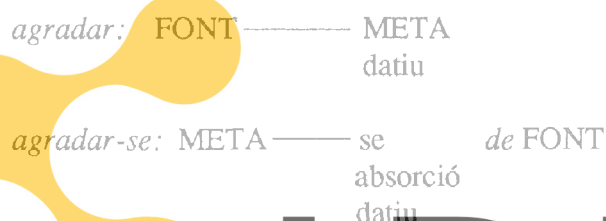
La mateixa inversió temàtica observada a (15) i (17) es dona també a les frases de (18), on un dels arguments és oracional, ja que la FONT d'*agradar* pot ser un esdeveniment.⁹

- (18) a. Al rei no li agradava enraonar amb ningú.
- b. El rei no s'agradava d'enraonar amb ningú.

Els arguments d'*agradar* / *agradar-se* són essencialment els mateixos. La diversitat es dona en l'assignació de cas. El verb *agradar* assigna cas datiu inherent a l'element al qual assigna el paper temàtic de META.¹⁰ Però en el verb *agradar-se* el clític *se* absorbeix la capacitat d'assignar datiu del verb, així quan el verb apareix a l'estructura profunda no pot assignar datiu com a cas inherent. Per aquesta raó l'argument META passa a ser l'argument al qual FLEX assignarà nominatiu, altrament no podria rebre cas.

Pel que pertoca a l'argument FONT, ara és introduït per la preposició *de*, la qual assigna cas inherent al seu objecte. Aquest procés ha de ser un procés lèxic, és a dir, un procés que no es dona al llarg de la derivació sintàctica sinó al component lèxic. Per això, el clític i la META a les frases amb *agradar-se* concorden en persona i nombre, entre tots dos expressen una de les propietats dels verbs de la classe d'*agradar*: l'assignació de datiu i l'assignació del paper temàtic META.

Podem dir, doncs, que entre els elements lèxics *agradar* i *agradar-se* s'estableix una relació lèxica d'inversió. Per això són sinònimes les frases de (15) i (17), així com ho són les de (18). D'acord amb aquesta proposta la xarxa d'aquests elements lèxics seria la següent:

Aquesta mateixa relació s'observa entre altres inversos lèxics com *tenir/ésser de*, o *donar/rebre*, etc. Aquest darrer cas pot ser analitzat també com una inversió dels papers temàtics FONT i META. Així, a (19a) la FONT és el subjecte oracional i la META apareix en datiu, mentre que a (19b) el subjecte és la META i la FONT és el terme de la preposició *de*.

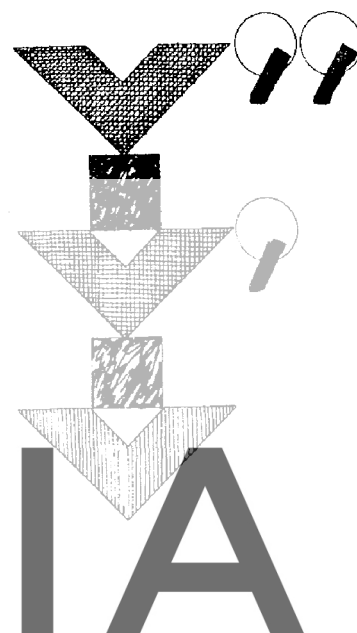
Register for free at <https://www.scipedia.com> to download the version without the watermark

- (19) a. En Pere dona un llibre a la Maria
 FONT   TEMA   META
 b. La Maria rep un llibre d'en Pere
 META   TEMA   FONT

La frase (19b) té una estructura paral·lela a la estructura, avui arcaica, amb *tenir o haver grat* que trobem al català antic. Vegem-ho als exemples de (20), extrets del *Diccionari Català Valencià Balear*.

- (20) a. Tenguí tan gran grat de la tua virtuosa persona que avorrí mon sposat
 (*Tirant lo Blanch*)
 b. Molt haguí grat d'aquell país.

El predicat d'aquestes frases té tres arguments: un d'extern META, TEMA i FONT. A les formes lèxiques actuals el TEMA ha estat incorporat en el verb i ha desaparegut, per tant, de la xarxa temàtica.

Hem assumit que el verb *agradar* té el cas datiu com a cas inherent per assignar juntament amb el paper temàtic META. Però quan, des del lèxic, el cas datiu és absorbit per un clític, és a dir, quan el verb pren forma pronominal, aleshores META no pot ser assignat a l'argument intern, el qual quedaria sense rebre cas. La presència del clític, doncs, obliga a una reordenació temàtica, reordenació que té lloc en el component lèxic. No és aquest l'únic cas en què la presència del clític afecta l'argument META. Les frases de (21) mostren la incompatibilitat del clític i d'un argument intern META en frases amb el verb pronominal *enviar-se*, que pren el sentit d'empassar-se. El clític absorbeix cas i paper temàtic META en aquesta ocasió. Això provoca que la xarxa temàtica d'*enviar-se* contingui només dos arguments.

- (21) a. En Pere ha enviat les capsas a la Maria / al magatzem.
b. En Pere s'ha enviat el pinyol.
c. * En Pere s'enviarà el pinyol a la Maria / a l'estómac.

Una situació semblant es crea a (22), tot i que el procés lèxic implicat és ara més complex per la presència del prefix. El clític impedeix que la META sigui explícita. De la mateixa manera que a les frases de passiva se sobreentén un agent, aquí se sobreentén una meta, la qual es pot recuperar a través d'un adjunt (*En Pere s'emporta la teva cadira cap a casa*).

- (22) a. En Pere porta la teva cadira a la Maria.
b. En Pere s'emporta la teva cadira.
c. En Pere es porta la teva cadira a la Maria.
d. En Pere va dur les llibretes a la Maria.
e. En Pere es va endur les llibretes.
f. * En Pere es va endur les llibretes a la Maria.

3. Ja hem dit a § 1 que l'anàlisi del verb italià *piacere* proposada per Belletti-Rizzi (1987) postula per a aquest verb dos arguments interns TEMA i EXPERIMENTADOR (EXP). Aquest darrer rep el cas datiu com a cas inherent assignat pel verb i el TEMA esdevé el subjecte derivat de la frase. L'estructura de (23) correspon a l'estructura profunda proposada per Belletti-Rizzi (1987) per a *piacere*, mentre que la de (24) correspon a la que aquí proposem per a *agradar*.

- (23) [... [_{SV} V, [V TEMA] EXP]]
(24) [[(FONT) [_{SV} V, [V META] (FONT)]]]¹¹

(11) L'argument FONT és un argument extern i, com a tal, es genera a la posició pròpia dels subjectes, posició que assumim que pot ser la d'especificador de SV a més de la d'especificador de la frase (SFLEX). Així, a (24) apareix FONT entre parèntesi a totes dues posicions per indicar que o bé es troba en una posició o bé a l'altra.

A (23) el TEMA s'ha de moure a una posició que li permeti rebre cas nominatiu de FLEX, p.e., a la posició d'especificador de SFLEX. D'altra banda, l'EXP rep cas datiu com a cas inherent. No obstant això, segons Belletti-Rizzi (1987), també pot moure's a la posició d'especificador de SFLEX l'argument que rep el paper d'EXP tot conservant el cas datiu. Si això passa, TEMA rebrà el cas nominatiu des d'una posició postverbal.

En la nostra anàlisi, en canvi, el SN que rep el paper de FONT es genera a la posició de subjecte, posició que pot ser la d'especificador de SFLEX o la d'especificador del SV, ja que sembla que a totes dues posicions FLEX podria assignar cas nominatiu en llengües com el català (veg. Koopman-Sportiche (1988), Bonet (1989)).¹² Pel que fa al sintagma en datiu, no sembla que en català hi hagi cap prova per defensar que pugui ocupar la posició d'especificador de SFLEX. Considereu les frases de (24) i compareu-les amb les de (25) i (26).

- (24) a. Això agradaria a en Pere.
 b. A en Pere li agradaria això.
 c. Li agradaria això, a en Pere.
 d. * Li agradaria això a en Pere.
 e. * Li agrada a en Pere això.
- (25) a. Això tocaria a en Pere.
 b. A en Pere li tocaria això.
 c. Li tocaria això, a en Pere.
 d. * Li tocaria això a en Pere.
 e. * Li toca a en Pere això.
- (26) a. Això sabria greu a en Pere.
 b. A en Pere li sabria greu això.
 c. Li sabria greu això, a en Pere.
 d. * Li sabria greu això a en Pere.
 e. * Li sabria greu a en Pere això.

Les frases de (24)–(26) contenen tres verbs que regeixen datiu. Tot i que són verbs –com veurem tot seguit– que no comparteixen la mateixa xarxa temàtica, es comporten exactament pel que fa a les possibles posicions del complement datiu. Als exemples (b) el complement datiu apareix davant de la frase mentre el subjecte, en posició postverbal, rep focus oracional.¹³ En realitat, *això* podria aparèixer a la posició d'especificador de SFLEX (*A la Maria això li agradaria / tocaria / sabria greu*), fet que mostra que el complement datiu no és a la posició d'especificador de SFLEX, sinó a una posició perifèrica característica dels elements dislocats,¹⁴ com mostra la presència del clític. Aquest actua dins la frase com un pronom de petja: en realitat, és l'element que rep el paper temàtic de META. A (c) es dona la mateixa situació només que ara el

(12) Queda per explicar la tendència del subjecte a anar en posició postverbal que s'observa en aquest tipus de frase. Segurament que està relacionada amb el fet que sigui la posició postverbal una posició de focus.

(13) Vegeu Rosselló (1986), Bonet (1989) sobre la posició de focus.

(14) Ens referim a la posició de tema (o "tòpic").

sintagma dislocat és en posició perifèrica a la dreta de la frase. Les frases (d) i (e), pronunciades amb entonació neutra, mostren que *això* i *a la Maria* no poden coaparèixer dins el SV. Les raons, però, són diferents. Pel que fa a les frases (d), el SN de (25) *això* és un argument intern que necessita anar a buscar cas, per tant no pot quedar-se a la posició d'origen. A (24d) i (26d), en canvi, és l'argument extern del verb, segons la nostra anàlisi, fet que impedeix que pugui ocupar una posició d'objecte verbal. D'altra banda, el problema que plantegen les frases (e) té a veure amb el fenomen de doblement del datiu cada vegada més freqüent en diversos parlars del català, tot i que mai tan estès com en castellà. Així, en català central, són possibles frases com les de (27) on el complement de datiu, ara en posició que no és perifèrica a la frase, ve reforçat pel clític, el qual actua com una marca de cas.

- (27) a. – A qui (li) pot agradar això?
 – Això li pot agradar a en Pere.
 b. – A qui (li) diries que no hi puc anar?
 – Li (ho) diria a en Pere.

Les frases (e) de (24)–(26) provenen que el sintagma reduplicat pel clític no és, en realitat, dins del SV. Probablement és a la posició d'especificador de SV, posició en què es troben també els subjectes postverbals. Això explicaria la agramaticalitat de les frases (e) quan les pronunciem amb entonació no marcada. Observi's a (28) com tampoc no poden coaparèixer un objecte indirecte doblat per un clític i un adverbi de temps o un complement de lloc no reclamats pel verb –per tant, en posició exterior al SV–, i com en la frase (e) de (26) no hi ha cap problema amb la coaparició d'un complement adjunt de temps o lloc. Altra vegada sembla un problema d'assignació de focus.¹⁵

- (28) a. * ?? Li (ho) diria a en Pere demà.
 b. * ?? Li (ho) diria a en Pere a Girona.

Pel que fa al paper temàtic del subjecte del verb *agradar*, no sembla que puguem considerar que sigui el de TEMA, com defensen per a *piacere* els lingüistes italians. I això perquè només els SNs que reben el paper temàtic de TEMA poden aparèixer sense determinant i poden rebre del verb cas partitiu. Vegem-ho a (29).

- (29) a. En Pere menja pomes.
 b. En Pere en menja.
 c. * En Pere angoixa familiars.
 d. * En Pere n'angoixa.
 e. * Se n'angoixen.

(15) Cal determinar en quina o quines posicions postverbals un element pot rebre focus, quina és la posició de l'objecte indirecte no pronominal a (27) i (28) i quines són les diferències entre el català i el castellà en aquest punt, ja que les frases de (28) semblen acceptables en castellà.

- f. En Pere cou patates.
- g. En Pere en cou.
- h. Se'n couen.

Les frases de (29) mostren que l'objecte directe del verb *angoixar* no és un TEMA, com ho són, en canvi, el del verb *menjar* i *coure*. Resulta especialment interessant el contrast entre *angoixar* / *angoixar-se* i *coure* / *coure's*. En tots dos casos el primer element verbal té el valor causatiu i el segon el de procés. La diferència de comportament patent a (29) ha de raure necessàriament en una diferència d'assignació temàtica. Ja hem vist a l'apartat 1 que *agradar* no admetia un subjecte sense determinant ni el pronom partitiu *en*. El seu comportament, en aquest sentit, és paral·lel al d'*angoixar*.

Una altra prova que el subjecte d'*agradar* no és TEMA ens l'ofereixen estructures semblants a les d'*agradar* però que admeten partitiu. Els verbs *tocar*, *pertocar*, *correspondre*, etc., assignen datiu a una META. Però l'altre argument d'aquests verbs té el comportament d'un subjecte derivat, és a dir, és un argument intern TEMA que esdevé subjecte a l'estructura-F. Vegem-ho a (30), on es mostra que el subjecte de *tocar* pot aparèixer sense determinant i en cas partitiu, com és propi de l'argument intern META.

- (30) a. Avui ens toquen patates.
b. Avui no ens en toquen.

A diferència del subjecte de *tocar*, el subjecte d'*agradar* no pot rebre altre cas que nominatiu, haurà de ser un SN amb determinat (o SD), i no podrà presentar el comportament d'un argument intern TEMA. Aquesta distinció d'assignació temàtica es relaciona amb el fet que s'observa a (31).

- (31) a. Li toca aixecar-se aviat ≠ Li toca el fet d'aixecar-se aviat.
b. Li agrada aixecar-se aviat = Li agrada el fet d'aixecar-se aviat.

En aquesta mateixa línia, el menorquí ens ofereix una nova prova. En aquest parlar l'article *es* apareix introduint certes frases d'infinitiu, però no pas totes. Així, no apareix davant del TEMA de verbs com *decidir*, ni tampoc davant del TEMA dels verbs com *tocar*, però sí que apareix davant del subjecte expressat per una frase d'infinitiu dels verbs de la classe d'*agradar*. Vegem-ho a (32).¹⁶

- (32) a. Va decidir 'nar-se'n tot d'una / *es 'nar-se'n tot d'una.
b. Li toca comprar-se un vestit nou / *es comprar-se un vestit nou.
c. Me toca menjar molt / *es menjar molt.
d. Li agrada es comprar-se un vestit nou.
e. M'agrada es menjar molt.

(16) Agraeixo a Ignasi Mascaró haver-me cridat l'atenció sobre aquestes dades.

(17) Segons Rizzi (1983) i Belletti-Rizzi (1987), un SN no pot lligar localment la seva traça si s'hi interposa un clític coindexat: *SN_i ... cl. anafòric_i... t_i. Sobre aquesta qüestió, vegeu l'article de Picallo publicat en aquest mateix volum.

(18) La nostra anàlisi ens estalvia d'haver de recórrer a l'explicació de Belletti-Rizzi (1987) de la frase (i) segons la qual el principi A de la teoria del lligam, que exigeix que les anàfores quedin lligades dins la seva categoria rectora, podria aplicar-se —a diferència dels altres principis d'aquesta teoria— a l'estructura-P. D'acord amb aquesta proposta, si una configuració és adequada per al principi A a l'estructura-P, encara que després es desmunti, la frase resultaria ben formada.

- (i) Questi pettegolezzi su di sé, preoccupano Gianni.
 "Aquestes xafardaries sobre ell (lit.: si mateix) preocupen en Joan".

No ens sembla que la relació entre *Gianni* i *sé* sigui directa. L'antecedent de l'anàfora és l'argument implícit (un PRO, en la línia de Chomsky (1986a)) agent o causa del nom *pettegolezzi*. N'és prova el fet que aquesta relació anafòrica observada per Belletti-Rizzi a (i) pugui donar-se en frases amb predicats no psicològics. Per tal de mostrar clarament la possibilitat de tenir una anàfora dins del SN subjecte posarem exemples del castellà, ja que en català l'ús de l'anàfora *si mateix* / *si mateixa* queda molt forçada en aquest context.

- (ii) a. Dentro de unos años, estas historias sobre sí misma no le gustarán nada a María.

f. Li put es comprar-se un vestit nou.

g. Li planyia es treure aigo.

No és aquesta l'única prova que el subjecte d'*agradar* no pot ser un argument intern TEMA com ho és el de *tocar* que ens ofereixen els parlars catalans. En lleidatà, el TEMA sense determinant o indefinit dels verbs inacusatius no concorda amb el verb, tal com va assenyalar Solà (1973). Així (33a) és ben formada en lleidatà. No és possible, en canvi, l'absència de concordança si el verb és *agradar*, però sí que es dona quan el verb és *tocar*. En altre termes, no sembla que el verb *agradar* reclami un argument intern TEMA al qual pugui assignar cas partitiu.

- (33) a. Ha arribat uns parents meus.
 b. * Ens agrada tres llibres.
 c. Ens toca exercicis de llatí.
 d. Et tocava tres patates.

Si la nostra anàlisi és encertada, si realment el subjecte d'*agradar* no procedeix d'un argument intern, aleshores podrem explicar sense complexitat que sigui possible la relació anafòrica entre l'argument en datiu i el subjecte, fet que resultaria impossible d'explicar si acceptàvem l'anàlisi de Belletti-Rizzi (1987). Efectivament, un subjecte derivat no és un antecedent vàlid per a una anàfora, tal com van mostrar Burzio (1981) i Rizzi (1983).¹⁷ Ja que les frases de (34) són ben formades, considerem que el subjecte dels verbs de la classe d'*agradar* no és derivat i que, per tant, pot fer d'antecedent d'una anàfora reflexiva o recíproca.¹⁸

- (34) a. Amb aquest barret, en Pere no s'agrada.
 b. No m'agrado gens, en aquesta foto.
 c. En Pere i la Maria s'agraden des del primer dia.
 d. L'oli i l'aigua es repugnen.

La relació antecedent-anàfora que es dona entre un SN FONT i un SN META a (34) es dona també a (35):

- (35) a. En Pere s'envia postals per fer creure al porter que té molts amics.
 b. Pel meu sant, em regalaré una rentadora alemanya.

Cal tenir present que alguns predicats pròxims a *agradar* no admeten l'anàfora, p.e., *saber greu*, *doldre*, *recar*, *pesar* (=doldre). La raó és que aquests predicats seleccionen subjectes proposicionals (*Li pesa haver fet el que ha fet*; *Em dol el teu divorci*; *Em sap greu no poder venir*). Així encara que siguin possibles frases com les de (36), sempre s'interpreta el SN subjecte amb contingut proposicional.

- (36) a. Em reca en Pere (=el comportament d'en Pere, la mort d'en Pere, etc.).
 b. Li dolen els renys (=que el renyin).

Aquesta característica de seleccionar subjectes proposicionals és també la causa que aquests mateixos predicats no puguin predicar de subjectes arbitraris (**A Itàlia, dolent/saben greu a la Maria*), ja que només els verbs que seleccionen un subjecte [+humà] poden coaparèixer amb subjectes arbitraris. No obstant això, el verb *agradar* acabem de veure que pot coaparèixer amb un subjecte [+humà] sense que prengui un valor proposicional, com és el cas, en canvi, dels verbs de (36). Tot i això, hem vist a l'apartat 1 que *agradar* tampoc no admet subjectes arbitraris. Això és degut al fet que *agradar* no imposa cap restricció de selecció al seu subjecte, és a dir, qualsevol tipus de subjecte és vàlid per a aquest verb: abstracte (*M'agrada la sinceritat*), proposicional (*M'agrada que somriguis*), no animat (*Aquest color no m'agrada gens*), humà (*En Pere m'agrada molt*), etc. Observi's, en canvi, que el sintagma en datiu dels verbs pròxims a *agradar* fàcilment pot rebre la interpretació arbitrària, ja que aquests verbs seleccionen un SN [+humà] com a argument intern. En aquests casos el SN datiu no és explícit:

- (37) a. Sap greu comprovar que tot ha estat inútil.
 b. Aquest model agrada molt.
 c. Com requen aquests morts!

4. Acabem de veure que, segons la nostra anàlisi, el comportament dels verbs de la classe d'*agradar* en català¹⁹ no coincideix amb el que Belletti-Rizzi (1987) descriuen per als equivalents italians. No obstant això, les propietats d'aquests verbs no podran ser del tot explicades fins que no tinguem respostes un xic més clares sobre la posició subjacent dels subjectes a les llengües de subjecte nul, i sobre la posició del complement en datiu no dislocat doblat per un clític, així com sobre les restriccions que en regeix l'aparició en català.

- b. Estos chismes sobre sí mismo preocupan a Juan.
 c. Esta desconfianza en sí misma convierte a María en una persona insegura.
 d. Esta agresividad para consigo misma la describe/retrata como una persona problemática.

No hi ha dubte que l'antecedent de l'anàfora és un antecedent implícit correferent amb l'objecte verbal. En altres termes, l'autor de les històries a (iib) ha de ser la mateixa Maria. Per això, (iia) resulta sinònima a (iii).

- (iii) Dentro de unos años, estas historias tuyas, sobre sí misma, no le gustarán nada a María.

Observi's que si en el lloc de l'anàfora apareix un pronom, aleshores l'argument implícit del nom *historias/agresividad* s'interpreta necessàriament com a arbitrari, això demostra que la categoria rectora de l'anàfora o el pronominal és el SN subjecte de la frase i no pas tota la frase sencera com pretenen Belletti-Rizzi (1987).

- (iv) a. Todas estas historias sobre ellos molestan enormemente a mis vecinos.
 b. Esa agresividad hacia él preocupa enormemente al pobre Juan.

(19) La nostra anàlisi d'*agradar* sembla aplicable també als equivalents castellans *gustar*, *desagradar*, etc.

Gemma Rigau

Universitat Autònoma de Barcelona

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BARTRA, A. (1985): *Questions de la syntaxi d'ordre*, tesi doctoral, U.A.B.
- BELLETTI, A.-RIZZI, L. (1987): "Los verbos psicológicos y la teoría temática", a V. DEMONTE- M. F. LAGUNILLA (eds.) (1987): *Sintaxis de las lenguas románicas*, Ed. El Arquero, Madrid, 60-122. Aquest treball apareix també a *Natural Language & Linguistic Theory*, 6.3, 1988, 291-354.
- BONET, E. (1989): "Postverbal Subjects in Catalan", treball no publicat, M.I.T.
- BOSQUE, I. (1989): *Las categorías gramaticales*, Síntesis, Madrid.
- BURZIO, L. (1981): *Intransitive Verbs and Italian Auxiliaries*, tesi doctoral, M.I.T.
- (1986): *Italian Syntax*, Reidel, Dordrecht.
- GRÀCIA, L. (1989a): *Els verbs ergatius en català*, Institut Menorquí d'Estudis, Maó.
- (1989b): *La teoria temàtica*, Publicacions dels Departaments de Filologia Catalana i de Filologia Espanyola, U.A.B.
- GRAFFI, G. (1984): "Relazioni tra proprietà lessicali e rappresentazioni sintattiche", *Lingua e Stile*, XIX, 1, 7-39.
- HERNANZ, M. L. (1990): "Personas generales y tiempo verbal", *Verba: La descripción del verbo español*, anexo 32, 153-162.
- KOOPMAN, H. - Sportiche, D. (1988): "Subjects", treball no publicat, UCLA.
- PERLMUTTER, D. (1978): "Impersonal Passives and the Unaccusative Hypothesis", *Proceedings of the Fourth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 4, 157-189.
- PESETSKY, D. (1987): "Binding Problems with Experiencer Verbs", *Linguistic Inquiry*, 18.1, 126-140.
- RIGAU, G. (1989): "Prédication holistique et sujet nul", *Revue des Langues Romanes: La Structure de la Proposition dans les Langues Romanes*, XCIII, 2, 201-222.
- RIZZI, L. (1983): "On Chain Formation", publicat a H. Borer (ed.) (1986): *Syntax and Semantics 9: The Syntax of Pronominal Clitics*, Academic Press, New York.
- ROSSELLÓ, J. (1986): *Gramàtica, configuracions i referència*, tesi doctoral, Universitat de Barcelona.
- RUWET, N. (1972): *Théorie syntaxique et syntaxe du français*, Ed. du Seuil, París.
- SOLA, J. (1973): *Estudis de sintaxi catalana/2*, Edicions 62, Barcelona.

